

Tagasivaade 2020. aastale

Oleme kõik sellest aastast palju õppinud ning olenemata sellest, milline stsenaarium pärast vaheaega käivitub, saab juba praegu kindel olla, et ühiselt tuleme toime. Täname kõiki haridusjuhte, õpetajaid, õppijaid, lapsevanemaid ja hariduse sõpru vapruste, kannatlikkuse, nutikuse ja hea koostöö eest!

Hariduses hakati kriisiks ettevalmistusi tegema juba enne eriolukorda

Ilmselt mäletavad paljud, et haridusasutuste jaoks algasid ettevalmistused enne eriolukorra väljakuulutamist – esimene kool läks distantsõppele nädal varem, ministeerium saatis siis ka haridusasutustele esmased soovitused valmistuda vajadusel distantsõppele minekuks. Vajadus tuli peagi.

Ministeerium ning Haridus- ja Noorteamet on sellest ajast saadik koos partneritega püüdnud pakkuda haridusasutustele igakülgset tuge, piiramata sealjuures üht meie haridussüsteemi põhiväärtust – autonoomiat. Nii ministeeriumi kui ka ameti töötajad on aidanud leida vastuseid tuhandetes e-kirjades, telefonikõnedes ja sotsiaalmeedias esitatud küsimustele nii koolijuhtidelt, õpetajatelt kui õppijatelt ja lastevanematelt. Endiselt tegutseb HTMi kriisiliin, mis sai avatud spetsiaalselt koroonaviiruse leviku piiramise meetmetega seotud küsimuste jaoks.

Olulisemad soovitused, juhised ja ülevaated nii Vabariigi Valitsuse kui Terviseameti korralduste kohta on kevadest saadik viidud haridusasutuste ja avalikkuse ette nii eesti kui vene keeles, olulisem ka inglise keeles. Selleks, et segastel aegadel võimalikult täpset infot edastada, oleme pidanud õigeks läkitada ministeeriumi ringkirjad ja juhised koolidele alles siis, kui otsused on vormistatud ja allkirjastatud.

Esmased soovitused õppetöö korraldamiseks distantsilt said koolid ministeeriumilt 11. märtsil. Samal ajal valmis [veebileht](#), kust leiab kõik ministeeriumi saadetud juhised, soovitused ja infomaterjalid alates 27.02.2020 ja kõige värskema info.

Praktilised soovitused, nõuanded ja materjalid on koondatud [Haridus- ja Noorteameti veebi](#).

Distantsõpet alustati väga erinevate kogemustega

On selge, et haridusasutused tegutsesid nii aineliste olude kui sisulise ettevalmistuse poolest erinevates tingimustes, mõistagi erineb haridusastmeti ka õppetöö sisu. Kõrgkoolis ja kutseõppeasutuses sõltub väga palju sellest, mis erialaga tegu, üldhariduskoolide seas oli neid, kus oli juba ammu tehtud koolielu rikastamiseks ja õpioskuste kinnitamiseks e-õppe päevi ning neidki, kus õpetajad on küll käinud digikeskkondade kasutamise koolitustel, ent igapäevaellu polnud saadud teadmisi varem rakendatud.

Kuna koolide lähtekohad olid erinevad, sisaldasid kevadise eriolukorra ajal ministeeriumist saadetud [infokirjad ka eelkõige üldhariduskoolidele mõeldud soovitusi](#) esimestel distantsõppe nädalatel mitte hindeid panna, korraldada õppetööd pigem nädala kaupa ülesandeid jagades kui iga päev kindlaid tähtaegu seades jne. Olulisel kohal olid näiteks ka [Terviseametiga koostöös valminud soovitused koolitoidu jagamiseks](#). Samuti töö sellega, et 2020. aasta kevadel kooli lõpetajad ei jääks varasematega võrreldes kehvemas oludesse.

Olukorra kaardistamiseks, vajaduste tuvastamiseks ning toe pakkumiseks vestlesid Haridus- ja Teadusministeeriumi töötajad [märtsis ja aprillis haridusasutuste juhtide ja pidajatega](#). Nii eriolukorra ajal kui ka pärast seda olime haridusasutustega pidevalt kontaktis nii murede lahendamiseks kui ennetamiseks. Paljud kevadel kirja pandud suunised lähtusid neis vestlustes välja toodust.

Riigieksamite sooritamine oli 2020. aasta kevadel vabatahtlik. Seejuures pakuti soovijatele lisavõimalust riigieksamite tegemiseks sügisel septembris ja oktoobris, et jääks piisavalt aega distantsõppest tekkinud lünkade täitmiseks.

Noortevaldkonna toetamine

Formaalhariduse kõrval on kogu kriisi ajal eraldi tähelepanu all olnud noortevaldkond, kus paljusid tegevusi distantsilt teha on keeruline või võimatu. Seetõttu toetati mais ja juunis eraüldhariduskoolide, -lapsehoidude, -lasteaedade ja -huvikoolide pidajad ning huvitegevuse pakkujaid erakorraliste toetusmeetmega. Toetuse summa oli üle 5,7 miljoni euro, mis jagunes 565 teenuseosutaja vahel. Tänu [täiendavale toetusele](#) said huvitegevustest osa ca 130 000 last ja noort.

Lisaks [toetati ligi 2,8 miljoni euroga lühilaagreid ja –malevaid](#), milles osales ca 23 000 last ja noort. Täiendavat toetust said ka noortekeskused, nimelt toetati 238 000 euroga 40 omavalitsuse 140 noortekeskuse suviseid tegevusi.

Palju olulist infot koondati veebilehtedele, et pakkuda parimaid praktikaid noorsootöö korraldamiseks distantsilt. Loodi Eesti Noorsootöö Keskuse veebi [erileht](#), kuhu koondati kriisiga seonduv valdkondlik info. Operatiivset infot jagati noortele noorteinfoportaali [Teeviit](#) vahendusel.

Suvel tegime kevadel õpitu põhjal sügiseks ettevalmistusi

Kooliaasta alguseks valmistudes oli selge, et lähtepunkt on erinev kevadisest. Esiteks oli selja taga eriolukorra aegne kogemus, millele tugineda, teiseks oli selge, et kõigepealt tuleb kooliaastat alustada võimalikult tavapäraselt, aga seejuures hoolikalt arvestada viiruse leviku pidurdamiseks vajalike meetmetega. Seetõttu rõhutasime ka [augusti keskel koolidele saadetud soovitustes](#), et kõigil haridusasutustel on äärmiselt oluline mõelda koos pidajaga läbi riskide maandamine ning olla valmis vajadusel distantsõppele üle minema. Üldine distantsõpe ei saa aga olla esmane abinõu viiruse leviku piiramiseks.

Erinevalt kevadisest eriolukorrast oli sügisel vaja kohe kirjeldada, kuidas käituda, kui klassis või rühmas on haigestumisjuhtum, milliseid hügieeninõudeid järgida, millest lähtuda üritusi ja ekskursioone korraldades jne. Kohe septembris helistasime läbi kõik haridusasutused, et taaskord kaardistada olukord ning vajadused. [Tagasiside põhjal](#) uuendasime septembris ka koolidele saadetud [juhiseid](#), et need oleksid vajadustega võimalikult hästi kooskõlas.

Distantsõppe sisustamine

Oluline küsimus on olnud õigusaktides kirjeldamata distantsõppe määratlemine nii juriidiliselt kui sisuliselt. Eesti koolide suur autonoomia tähendab ka seda, et ministeerium ei kirjuta kellelegi ette, millises keskkonnas ja milliseid materjale kasutades peaks keegi läbi viima distantsõpet. Küll aga on juhistes ([juhised 5.11](#), [juhised 10.12](#)) soovitusel panna koolis täpselt paika, milliseid keskkondi kasutatakse, kuidas toimub suhtlus õpetaja, õppija ja kodu vahel, digitaalsete ja muude vahendite kasutamise tasakaalu leidmise olulisus jms.

E-õppe toetamiseks ja erinevate digikeskkondade kasutamise juhendamiseks on ministeeriumi ja Haridus- ja Noorteameti eestvedamisel toimunud tänavu [66 veebiseminari](#). Olukorrast tingitult töötati välja uusi koolitusi, et aidata õpetajatel distantsõppe tingimustes toime tulla.

2020/21. õppeaastal on tasuta kättesaadavad digiõpikud põhikoolile, gümnaasiumile, kutsehariduse gümnaasiumiastmele ja täiskasvanute gümnaasiumidele.

Sügiseks 2020 valmisid digitaalsed õppematerjalid lihtsustatud õppekava õpilastele. Lisandunud on ka uus õppevara toimetulekuõppekava õpilastele. Alus-, üld- ja kutsehariduse [digitaalsete õppematerjalide keskkonnas E-koolikott](#) on praegu saadaval üle 23 000 õppematerjali.

Haridus- ja Noorteameti [Rajaleidja õppenõustajad ja psühholoogid](#) on kriisi algusest saadik andnud koolidele, tugispetsialistidele, aga ka lapsevanematele nõu, kuidas keerulistes oludes lapsi õppetöös kõige paremini toetada. Lisaks on Rajaleidjal täiendav valmisolek distantsõppe ajal toetada neid koole, kus on puudu nii psühholoog kui ka sotsiaalpedagoog.

Kevadel valmis 63 videoga logopeediliste harjutuste sari, samuti nõuandevideod distantsõppega toimetulekuks. Sügisel jätkus lastevanemate kooli videote loomine ja levitamine.

Pidevalt on toimunud koolide juhtumipõhised nõustamised ja ümarlauad distantsõppe rakendamiseks, keskendudes just tuge vajavatele lastele. Ka praegu toimuvad üks-ühele veebinõustamised, korraldatakse veebiseminare ning koostatakse juhendmaterjale. Rajaleidja spetsialistidelt saab jätkuvalt abi küsida nii telefonitsi kui ka e-nõustaja vahendusel.

Sügisese stsenaariumid

Suvel kirja pandud soovitusel lähtusid stsenaariumidest, mille najal oleme seni tegutsenud. Oli selge, et paljudes haridusasutustes on sügisel korraks nii kontakt- kui ka distantsõppel õppijaid. Sealjuures peavad viiruse leviku tõkestamise meetmed olema kohaldatavad nii tuhande kui paarikümne õpilasega koolidele. Peamised tervisekaitse lahendused peavad olema kasutatavad kõrgkoolides, kutsekoolides, üldhariduskoolides ja täienduskoolitustel, samuti lasteaedades ja -hoidudes. Lisaks oli kindel, et lapse lasteaeda või -hoidu viimise võimalus peab säilima ka siis, kui nakatumiskordajad kasvavad. Üleriigiline distantsõppe jäi hädaabilahenduseks, kui tarvis otsustavalt inimeste liikumist piirata.

Sellest tulenevalt sai Haridus- ja Teadusministeeriumil teadusnõukoja ja Terviseameti soovitusi arvesse võttes paika üldine lähenemine haridusasutuste piirangutele. Terve kooliaasta oleme juhistes ja soovitusel lähtunud aluspõhimõttest, et kuni võimalik, peavad saama kontaktõppes osaleda nooremad kooliastmed ja tuge vajavad õpilased. Toe vajaduse all ei ole silmas peetud ainult hariduslike erivajadustega õpilasi, vaid ka neid, kes vajavad

lisakonsultatsioone, neid, kelle kodune keskkond õppimist ei soosi jms. Haridusasutuste distantsõppele saatmine peab toimuma eelkõige rühma, kooliastme või nakatumisohust tulenevalt piirkonna kaupa. Nakkusohu hindamiseks ei ole paika pandud konkreetseid üleriigilisi suhtarve, lähtuda tuleb Terviseameti ja teadusnõukoja hinnangutest olukorra tõsidusele ning säilitada paindlikkus.

Esimesed laiaulatuslikud piirangud kehtestati novembri lõpus: viiruse ulatuslikust levikust tingituna [viidi distantsõppele Harjumaa ja Ida-Virumaa üldhariduskoolide gümnaasiumiastmed](#), [Terviseameti korraldusega seati piirangud ka Harjumaa, Ida-Virumaa ja Tartu linna huviharidusele ja tegevusele](#).

Jõulupühade eel saabus olukord, mis spetsialistide hinnangul vajas otsustavamalt sekkumist: selleks, et saaksime pühi oma kõige lähedasematega turvaliselt pidada ning seada viiruse levikule piir, suleti [Vabariigi Valitsuse otsusega](#) haridusasutuste hooned. Loomulikult jäid mõned erandid, mille puhul säilis võimalus siiski läbi viia kontakttegevusi ning ka hariduslike erivajadustega õpilaste koolid võisid jätkata oma tavapärasest tegevust.

Tulevikuks valmistumine

Haridus- ja Teadusministeerium [toetas aasta lõpus Lastekaitse Liitu sihtotstarbeliselt](#) selleks, et soetada koolidesse täiendavalt arvuteid, mida distantsõppel olevatele õpilastele laenutada. Lisaks senisele toetusele (100 000 eurot) otsustati detsembri lõpus eraldada lisatoetus 300 000 euro ulatuses.

[Valitsus otsustas detsembri keskel eraldada](#) valitsuse reservist piirangute tõttu kannatada saanud noorte erahuvihariduse ja –tegevuse ning eraüldhariduse toetamiseks üle 1,5 miljoni euro, sellest 205 000 suunatakse Ida-Virumaale, kus piirangud on olnud rangemad kui teistes maakondades.

Piirangute mõju leevendamiseks töötab valitsus koos Töötukassaga välja täiendavaid meetmeid erahuvihariduse- ja tegevuse pakkujate toetamiseks.

Ministeeriumis on välja töötatud pikemaajaline strateegiline tasandusplaan selleks, et aidata koolidel, huvikoolidel ja noortekeskustel, mis on ebastabiilsetes oludes tegutsenud juba pikka aega, taastada COVIDI-eelset seisundit.

Plaanis pööratakse tähelepanu sellele, et õpilaste õpilüngad saaksid kiirelt ja süsteemselt tuvastatud ning et õpilaste edasijõudmist toetatakse individuaalsetest vajadustest ja hetketasemest lähtuvalt. Samuti on olulisel kohal vaimse tervise toetamine ning e-lahenduste väljatöötamine COVIDi võimalike tagajärgedega tegelemiseks.

Vabariigi Valitsus arutab plaani uuel aastal. Plaani elluviimine vajab lisaressursse.